

USMERNENIE

Hlavného banského úradu

k právnej úprave v oblasti vyhradených technických zariadení platnej od 01. 06. 2014

Číslo: 709-1199/2014

V Banskej Štiavnici: 26. júna 2014

1. Úvod

Účelom tohto usmernenia je podať bližšie vysvetlenie zmien, ktoré nastali v oblasti vyhradených technických zariadení v oblasti pôsobnosti orgánov výkonu hlavného dozoru od 01. 06. 2014 a priblížiť tieto zmeny organizáciám podliehajúcim výkonu hlavného dozoru.

V Zbierke zákonov, v čiastke č. 21 vydanaj 14. 03. 2014, bol zverejnený zákon č. 58/2014 Z. z. o výbušninách, výbušných predmetoch a munícii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 58/2014 Z. z.“), ktorý nadobúda účinnosť 01. 06. 2014.

V čl. III tohto zákona sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 499/1991 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1995 Z. z., zákona č. 58/1998 Z. z., zákona č. 533/2004 Z. z., zákona č. 577/2007 Z. z., zákona č. 292/2009 Z. z., zákona č. 136/2010 Z. z., zákona č. 145/2010 Z. z., zákona č. 258/2011 Z. z. a zákona č. 350/2012 Z. z. (ďalej len „zákon“). V novelizačnom bode č. 9 dochádza k zmene ustanovení týkajúcich sa vyhradených technických zariadení a to tým, že sa mení celý § 8a zákona.

1.1 Z dôvodovej správy

Podľa Dôvodovej správy k Čl. III zákona č. 58/2014 Z. z. sa touto zmenou navrhuje zosúladienie systému skúšok a prehliadok so všeobecnými predpismi o vyhradených technických zariadeniach.

Ide o komplexnú úpravu a zásadnú zmenu ustanovení upravujúcich prevádzku vyhradených technických zariadení podliehajúcich výkonu hlavného dozoru. Ide o završenie niekoľkoročnej snahy o zosúladienie predpisov v oblasti vyhradených technických zariadení (ďalej len „VTZ“) medzi oblasťami pôsobnosti orgánov inšpekcie práce a výkonu hlavného dozoru tým, že aj pre oblasť pôsobnosti orgánov hlavného dozoru sa stanovuje, že aj na tieto zariadenia sa vzťahujú všeobecné predpisy o vyhradených technických zariadeniach. Ponecháva sa však možnosť upraviť náležitosti podľa potrieb, ktoré budú zakotvené v zákone č. 51/1988 Zb. alebo v predpise vydanom na jeho základe (napr. v súčasnosti platný, čiastočne upravený, výnos MH SR č. 110/1138/1994 z 2.3.1994 o lehotách revízií elektrických zariadení a o skúškach revízií technických zariadení v organizáciách vykonávajúcich banskú činnosť alebo činnosť vykonávanú banským spôsobom).

Definuje sa **oprávnená právnická osoba** s oprávnením vydaným Hlavným banským úradom **na overovanie bezpečnosti vyhradených technických zariadení**, činnosť ktorej vo všeobecnom predpise upravujú §§ 14 až 16 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 124/2006 Z. z.“) a vyhláška MPSVR SR č. 508/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s technickými zariadeniami tlakovými, zdvíhacími, elektrickými a plynovými a ktorou sa ustanovujú technické zariadenia, ktoré sa považujú za vyhradené technické zariadenia v znení neskorších predpisov (ďalej len vyhláška č. 508/2009 Z. z.). Pritom sa nevyžaduje, aby oprávnená právnická osoba v pôsobnosti výkonu hlavného dozoru musela mať oprávnenie na celý rozsah vyhradených technických zariadení. Dáva sa do súladu terminológia a systém prehliadok a skúšok s predpisom o VTZ. Ustanovuje sa, že za revíziu sa považuje len odborná skúška. K dôvodovej správe sa dopĺňa, že odborná prehliadka predstavuje nižšiu úroveň kontroly, čo vyplýva aj z častejších lehôt pre vykonávanie odbornej skúšky, než odbornej prehliadky podľa príloh č. 5 až č. 10 vyhlášky č. 508/2009 Z. z., ako aj z rozsahu definovaných odborovými STN. Pritom udržanie pojmu revízia malo význam pre zabezpečenie kontinuity medzi doterajším systémom kontrol, kde sa pojem revízia používal stále.

Ustanovuje sa povinnosť pre organizácie mať oprávnenie na určené činnosti na vyhradených technických zariadeniach, ale len v prípade, že bude tieto činnosti vykonávať pre inú organizáciu, t.j. dodávateľsky. Ak bude teda organizácia vykonávať činnosti na vlastných VTZ vlastnými odborne spôsobilými zamestnancami nebude na túto činnosť potrebovať oprávnenie.

Definuje sa, za akých podmienok môže organizácia prevádzkovať vyhradené technické zariadenia, t.j. musí ich obsluhu a určené činnosti na nich zabezpečiť odborne spôsobilými osobami s osvedčením alebo preukazom, s ktorými má pracovnoprávny vzťah, alebo iný právny vzťah. Určené činnosti, napr. opravu, odborné prehliadky a odborné skúšky, môže zabezpečiť aj inou organizáciou, ktorá má oprávnenie na tieto činnosti, t.j. dodávateľsky.

Overovanie odbornej spôsobilosti na obsluhu a na určené činnosti na vyhradených technických zariadeniach sa upravuje podľa všeobecného predpisu, t.j. vyhlášky č. 508/2009 Z. z.

2. Všeobecne o VTZ

Zákon novelizoval § 8a v celom jeho znení a to tak, že v prvom rade jednoznačne ustanovil, že na VTZ, na ich rozdelenie do tried a skupín a na všeobecné požiadavky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s vyhradenými technickými zariadeniami sa vzťahuje zákon č. 124/2006 Z. z., ak tento zákon neustanovuje inak [ods. 1].

Z toho znenia teda vyplývajú dve veci. Prvou je skutočnosť, že došlo k čiastočnému zosúladieniu predpisov na úseku VTZ medzi inšpekciou práce a hlavným dozorom, ktorého základ vychádza z §§ 14 až 16 zákona č. 124/2006 Z. z. Druhou je skutočnosť, že sa zohľadňujú špecifiká VTZ v pôsobnosti výkonu hlavného dozoru tým, že niektoré konkrétne veci môže zákon definovať odlišne (napr. priamo ustanoveniami zákona alebo prostredníctvom splnomocňovacieho ustanovenia na vydanie osobitných predpisov, ktorým je napr. vyššie uvádzaný výnos MH SR č. 110/1138/1994 vo veciach klasifikácie objektov elektrických zariadení).

Obdobne, ako je tomu v § 14 zákona č. 124/2006 Z. z., sa definuje rozsah a obsah overovania plnenia požiadaviek bezpečnosti VTZ s tým, že sa jednoznačne definuje, že za revíziu v zmysle doposiaľ chápaného a používaného pojmu sa považuje len odborná skúška [ods. 2].

3. Kontroly stavu bezpečnosti technického zariadenia

Jednotlivé druhy kontrol stavu bezpečnosti technického zariadenia sú ustanovené v § 9 ods. 1 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. a doterajší systém sa doplnil o typovú skúšku, úradnú skúšku (v podstate doterajšia východisková revízia), opakovanú úradnú skúšku a skúšku u výrobcu.

Úradná skúška sa vykonáva v prípadoch ustanovených v § 12 ods. 1 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. Ide teda v podstate len o VTZ skupín A a len v prípade VTZ plynovom čiastočne aj o skupinu B, kedy sa úradná skúška vykonáva aj po ukončení rekonštrukcie. V ostatných prípadoch, kedy zmena, resp. úprava na VTZ nepresahuje rámec opravy, resp. rekonštrukcie definovanej v § 3 písm. a), sa úradná skúška nevykonáva.

Jednotlivé druhy kontrol ustanovuje § 9 ods. 2 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. a jednotlivé kontroly sa vykonávajú podľa príloh č. 5 – 10.

Pre vyhradené elektrické zariadenia platí jednoročná lehota vykonávania odborných skúšok (revízií) elektrického zariadenia v objektoch podľa § 2 ods. 1 výnosu MH SR č. 110/1138/1994. V ostatných objektoch sa odborné skúšky (revízie) vykonávajú v lehotách podľa prílohy č. 8 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. V poznámke pod čiarou (5) výnosu MH SR č. 110/1138/1994 je síce uvedený odkaz ešte na STN 33 1500, kde lehoty pravidelných revízií elektrického zariadenia sú uvedené v tabuľke 1 tejto STN, ale prednosť majú lehoty prehliadok a skúšok uvedené v prílohe č. 8 vyhlášky č. 508/2009 Z. z., pretože ide o všeobecne záväzný právny predpis vyššej právnej sily.

O každej kontrole stavu bezpečnosti technického zariadenia vyhotoví osoba, ktorá kontrolu vykonala doklad, ktorý odovzdá výrobcovi alebo prevádzkovateľovi. Tento doklad sa priloží k technickej dokumentácii technického zariadenia.

Vzhľadom na skutočnosť, že sa zrušujú vyhlášky č. 23, 24, 25 a 26/1979, nie je potrebné naďalej plniť povinnosti v nich ustanovené, ako napr. vopred písomne oznamovať orgánu dozoru vykonávanie skúšok určených vyhradených tlakových zariadení, či potvrdzovať tlakovú skúšku tesnosti určených vyhradených plynových zariadení orgánom dozoru.

4. Oprávnená právnická osoba

Po prvý krát sa v pôsobnosti hlavného dozoru definuje pojem „*oprávnená právnická osoba*“, za ktorú sa považuje právnická osoba, ktorá má na overovanie plnenia požiadaviek bezpečnosti VTZ podľa ods. 2 oprávnenie vydané Hlavným banským úradom. Ide pritom o úplnú významovú analógiu s oprávnenou právnickou osobou s oprávnením podľa § 14 ods. 2 zákona č. 124/2006 Z. z., ktorej činnosť sa však nevzťahuje na technické zariadenia podliehajúce dozoru orgánov podľa iných predpisov, t.j. okrem iného aj podľa tohto zákona.

Hlavným dôvodom, prečo sa aj v pôsobnosti výkonu hlavného dozoru ustanovuje oprávnená právnická osoba (ďalej len „OPO“) je skutočnosť, že vykonávací predpis pre oblasť VTZ, t.j. vyhláška č. 508/2009 Z. z. práve pre OPO ustanovuje jedinečné postavenie nie

len v systéme vykonávania kontrol stavu bezpečnosti technických zariadení podľa § 9 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. (napr. úradné skúšky), ale aj v systéme overovania odbornej spôsobilosti fyzických osôb podľa § 15 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. (napr. revízny technik). Inak by implementácia vyhlášky č. 508/2009 Z. z. aj pre oblasť hlavného dozoru a tým aj zjednotenie predpisov na úseku bezpečnosti VTZ nemalo opodstatnenie a zrušenie všetkých doterajších „zastaraných“ predpisov o VTZ, platných pre hlavný dozor, by nebolo možné.

4.1 Podmienky získania oprávnenia OPO

Pokiaľ ide o požiadavky, ktoré musí OPO v oblasti hlavného dozoru spĺňať, sú trocha odlišné od OPO podľa zákona č. 124/2006 Z. z. Čo musí písomná žiadosť o vydanie oprávnenia pre OPO obsahovať je uvedené v § 8a ods. 4 zákona.

Žiadosť musí obsahovať

- a) názov, sídlo, identifikačné číslo žiadateľa,
- b) druh a rozsah vyhradených technických zariadení,
- c) doklad o zaplatení správneho poplatku a doklady, ktorými právnická osoba preukáže, že má
 1. uzatvorený pracovný pomer s odborne spôsobilými fyzickými osobami na výkon požadovaných činností s tým, že odbornou praxou uvedenou v prílohe č. 11 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. sa rozumie prax na zariadeniach pri činnostiach podliehajúcich výkonu hlavného dozoru,
 2. technické a prístrojové vybavenie potrebné na vykonávanie týchto činností,
 3. výkon týchto činností odborne a organizačne zabezpečený vrátane pracovných postupov na jeho vykonávanie a má systém zabezpečovania kvality, ktorý zaručuje odbornosť, nezávislosť a nestrannosť vykonávania tejto činnosti.

O oprávnenie OPO v pôsobnosti hlavného dozoru môže požiadať tak právnická osoba, ktorá je držiteľom oprávnenia OPO vydaným Národným inšpektorátom práce, ale aj právnická osoba, ktorá ešte toto oprávnenie nemá.

Na rozdiel od OPO podľa zákona č. 124/2006 Z. z., OPO podľa tohto zákona teda nemusí spĺňať požiadavky pre všetky triedy a skupiny VTZ a preto v žiadosti právnická osoba uvádza aj druh a rozsah VTZ, na ktoré žiada oprávnenie vydať. Tento rozdiel bol uzákonený z dôvodu, že v prevádzkach podliehajúcich dozoru orgánov štátnej banskej správy sa ani všetky druhy a skupiny VTZ nevyskytujú.

Požiadavka na predloženie dokladu o zaplatení správneho poplatku vyplýva z § 7 zákona č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov. Za vydanie oprávnenia OPO sa platí správny poplatok podľa položky 202 Prílohy zákona NR SR č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov vo výške 995,50 eura. Keďže tento poplatok prevyšuje sumu 300 eur, nie je možné platiť tento správny poplatok kolkovými známkami ani v hotovosti. Správny poplatok je možné zaplatiť bezhotovostným prevodom na účet Hlavného banského úradu vedený v Štátnej pokladnici č. **7000445511/8180**, IBAN: **SK08 8180 0000 0070 0044 5511**.

Oprávnenie pre OPO vydá Hlavný bankský úrad po preverení splnenia podmienok určených týmto zákonom [ods. 3]. Pri preverovaní Hlavný bankský úrad kontroluje úplnosť žia-

dosti a priložených dokladov a následnou kontrolou aj pravdivosť tvrdení a skutočností uvádzaných v žiadosti a jej prílohách.

Požiadavka, aby odborne spôsobilé fyzické osoby, t.j. občania boli so žiadateľom o oprávnenie OPO v pracovnom pomere (pracovnoprávny vzťah založený na základe pracovnej zmluvy, upravený v §41 a nasl. Zákonníka práce) je totožná s požiadavkou pre OPO podľa zákona č. 124/2006 Z. z. a vyplýva z vážnosti a významu činnosti OPO. Je preto neprípustné, aby OPO vykonávalo svoju činnosť prostredníctvom fyzických či dokonca právnických osôb na základe rôznych obchodných zmluvných vzťahov tak, ako tomu bolo doteraz v prípade činností na VTZ na základe oprávnení vydávaných podľa doterajších predpisov, kedy postačovalo, že revízny technik mal so žiadateľom napríklad mandátnu zmluvu.

Taktiež požiadavky na technické a prístrojové vybavenie je totožná s požiadavkou ustanovenou pre OPO v zákone č. 124/2006 Z. z. Je úplne zrejmé, že bez dostatočného technického a prístrojového vybavenia nie je prakticky možné skúšky, ktoré OPO vykonáva, realizovať. Pri preverovaní primeraného technického a prístrojového vybavenia na vykonávanie činnosti sa bude v primeranom rozsahu vychádzať z požiadaviek na minimálne technické a prístrojové vybavenie na overovanie plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariadení uvedené vo vyhláske MPSVR SR č. 182/2013 Z. z.

OPO podľa tohto zákona nemusí mať ani postavenie akreditovanej osoby a ani nie je podmienkou, že predmet jej činnosti nesmie nejako súvisieť s overovaním odbornej spôsobilosti na činnosti na VTZ. Tieto veľmi prísne požiadavky by okrem súčasných OPO podľa zákona č. 124/2006 Z. z. prakticky žiadna iná právnická osoba nedokázala splniť a preto v rámci liberalizácie v tejto oblasti boli ustanovené niektoré odlišné podmienky.

Za účelom zaistenia nezávislosti a nestrannosti vykonávania tejto činnosti boli ustanovené požiadavky na zabezpečenie systému kvality, ktorý „*zaručuje odbornosť, nezávislosť a nestrannosť vykonávania tejto činnosti*“. Z tohto opatrenia napríklad aj vyplýva, že je nemysliteľné, aby OPO podľa tohto zákona vykonávalo akúkoľvek činnosť „sama pre seba“, t.j. napr. aby posudzovala sama svoje projekty, aby sama kontrolovala to, čo si zmontuje a pod.

Žiadateľ o oprávnenie OPO preto musí dokladovať nie len technické a prístrojové vybavenie, ale z pohľadu „organizačného zabezpečenia“ aj systémom interných riadiacich a organizačných aktov a dokumentov, vrátane podrobných pracovných postupov na realizáciu všetkých druhov skúšok, ktoré bude vykonávať. Pracovnými postupmi OPO určuje personálne, organizačné, technické a prístrojové zabezpečenie, ale aj časový harmonogram, či požiadavky na prípravu VTZ na skúšku a požiadavky na prevádzkovateľa, ako aj činnosť OPO po vykonaní skúšky VTZ až po vyhotovenie a odovzdanie dokladu o výsledku kontroly, potvrdenie kontroly v sprievodnej technickej dokumentácii až po označenie VTZ.

Nevyhnutnou požiadavkou na pôsobenie OPO v podmienkach dozoru štátnej banskej správy je, aby OPO disponovalo všetkými potrebnými predpismi, ktoré upravujú požiadavky na technické zariadenia v pôsobnosti štátnej banskej správy nad rámec všeobecných predpisov a samozrejmosťou je, aby zamestnanci OPO, ktorí budú vykonávať činnosti na VTZ v pôsobnosti štátnej banskej správy mali osvedčenie vydané podľa tohto zákona.

Oprávnenie OPO neopravňuje OPO na vykonávanie školení, resp. obecné k príprave odbornej spôsobilosti. OPO teda sama neškolí, ale len overuje odbornú spôsobilosť fyzických osôb a vydáva im príslušné doklady o odbornej spôsobilosti. Zo zásady nezávislosti a nestrannosti vykonávania svojej činnosti je totiž neprípustné, aby si OPO sama školila tých,

ktorých potom bude sama skúšať a ktorým bude na základe výsledku skúšky vydávať doklady o odbornej spôsobilosti. Na vykonávanie poradenstva a výchovy a vzdelávania vydáva Hlavný bankový úrad samostatné oprávnenie podľa § 5 ods. 6 zákona. Toto oprávnenie je potrebné len vtedy, ak organizácia vykonáva túto činnosť ako podnikateľskú činnosť, teda pre inú organizáciu. Na vykonávanie školení vlastným bankovým bezpečnostným technikom nie je potrebné žiadne oprávnenie.

Keďže OPO je právnickou osobou a nie štátnym orgánom, organizáciou či inštitúciou, činnosť OPO sa vykonáva za úhradu a na jej činnosť sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.

Vzhľadom na skutočnosť, že aj samotné OPO a jej činnosť podlieha dozoru Hlavného bankového úradu, ten môže kontrolovať nie len dodržiavanie všeobecných podmienok, za ktorých bolo oprávnenie vydané, ale aj dodržiavanie kvality, odbornosť, nezávislosť a nestrannosť vykonávania tejto činnosti. Ak tieto podmienky OPO nedodrží alebo poruší právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pri vykonávaní svojej činnosti, Hlavný bankový úrad jej oprávnenie odoberie. Hlavný bankový úrad teda nie je oprávnený posudzovať možnosť, či oprávnenie odoberie, alebo nie, ale je povinný oprávnenie odobrať.

Hlavný bankový úrad je povinný zverejniť a samozrejme aj aktualizovať zoznam OPO, ako aj zoznam odobratých oprávnení.

4.2 Prechodnú ustanovenia týkajúce sa OPO

Vzhľadom na skutočnosť, že ide o úplne nový inštitút bolo potrebné zabezpečiť na prechodnú dobu existenciu takejto OPO zo zákona. Preto je v prechodných ustanoveniach ustanovené, že takouto OPO s pôsobnosťou pre hlavný dozor je do 31. 12. 2014 OPO, ktorá má oprávnenie OPO vydané Národným inšpektorátom do 01. 05. 2014, ale s podmienkou, že sa u takejto OPO považujú podmienky podľa ods. 3 za splnené, len ak preukáže, že je v pracovnoprávnom vzťahu alebo inom právnom vzťahu s fyzickou osobou, ktorá má osvedčenie na činnosti na VTZ vydané orgánom hlavného dozoru do 01. 05. 2014. Táto podmienka je ustanovená preto, aby takéto OPO malo odborne zdatné fyzické osoby z pôsobnosti v organizáciách podliehajúcich výkonu hlavného dozoru.

Zákon rieši aj prípad, keby ani takéto OPO neexistovalo a ani nevzniklo tým, že v tomto prípade obmedzuje rozsah overovania plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariadení na overovanie odbornej spôsobilosti právnických a fyzických osôb – podnikateľov a vydávanie oprávnení a overovanie odbornej spôsobilosti fyzických osôb a vydávanie osvedčení a preukazov na činnosti na VTZ. Zároveň deleguje pôsobnosť na overovanie plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariadení na príslušný obvodný bankový úrad [§ 47f ods. 5 zákona]. V tomto prípade vyberajú obvodné bankové úrady správne poplatky tak, ako doteraz, pretože príslušné položky v sadzobníku správnych poplatkov ešte neboli zrušené.

5. Oprávnenie na činnosť na VTZ

Filozofia postavenia, či významu oprávnenia na činnosti na VTZ sa oproti doterajšiemu stavu v podstate nemení, t.j. oprávnenie sa vydáva organizácii (firma, spoločnosť ...). Novelou sa však zakotvili niektoré zmeny, ktoré menia doterajšie podmienky a pravidlá:

1. Prvým zásadným rozdielom je skutočnosť, že aj organizácia, ktorá vykonávala činnosti na VTZ „sama pre seba“ musela mať oprávnenie. Teraz je stav taký, že oprávnenie musí mať organizácia len vtedy, ak vykonáva určené činnosti na VTZ pre inú organizáciu, teda ako podnikateľskú činnosť.
2. OPO nevykonáva činnosti na VTZ na základe oprávnenie na činnosť na VTZ, ale podľa oprávnenia na overovanie plnenia požiadaviek bezpečnosti VTZ
3. Rozsah činností, na ktoré je potrebné oprávnenie sa ustanovuje takto [ods. 2 písm. a) a ods. 7]:
 - odborné prehliadky,
 - odborné skúšky (revízie),
 - opravy VTZ a
 - plnenie tlakovej nádoby na dopravu plynov a
 - plnenia nádrže motorového vozidla plynom.
4. Organizácia, ktorá chce získať oprávnenie na činnosť na VTZ, musí mať s osobou, ktorá bude pre organizáciu fyzicky činnosti vykonávať a ktorá má príslušné osvedčenie či preukaz, pracovnoprávny vzťah [ods. 8]. Teda nie tak, ako tomu bolo doteraz, že sa uzatvárali rôzne iné obchodné zmluvy a dohody na zabezpečovanie takejto činnosti s „cudzími osobami“.
5. Oprávnenie na činnosť na VTZ už nebude vydávať obvodný banský úrad, ale OPO [ods. 8].
6. Oprávnenie na činnosť na VTZ nepotrebuje fyzická osoba - podnikateľ, ktorá má osvedčenie alebo preukaz na činnosť na VTZ, ale nesmie byť zamestnávateľom [ods. 7]. To znamená, že ide o živnostníka, ktorý túto činnosť vykonáva dodávateľsky pre inú organizáciu sám a žiadnu ďalšiu osobu nezamestnáva.

Obsah a rozsah preverenia odbornej spôsobilosti sa oproti doterajšiemu stavu nemení a OPO preveruje u žiadateľa personálne zabezpečenie činnosti osobami s potrebným osvedčením či preukazom, primeraný spôsob a rozsah zabezpečenia vykonávania činnosti z technického, technologického, personálneho a organizačného hľadiska.

Pri preverovaní primeraného technického a prístrojového vybavenia na vykonávanie činnosti bude OPO vychádzať z požiadaviek na minimálne technické a prístrojové vybavenie na overovanie plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariadení uvedené vo vyhláske MPSVR SR č. 182/2013 Z. z.

Oprávnenie vydá OPO na neurčitý čas, tzn. bez časového obmedzenia.

Overenie odbornej spôsobilosti a vydanie oprávnenia na vykonávanie činnosti na VTZ nie je spoplatňované podľa zákona č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov, ale je za úhradu [§ 8a ods. 5 zákona] podľa ceny stanovenej OPO, resp. dohodu.

Oprávnenie na vykonávanie činnosti na VTZ je oprávnený odobrať obvodný banský úrad za závažné porušenie alebo opakované porušenie právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a za nedodržanie podmienok, za ktorých bolo oprávnenie a osvedčenie alebo preukaz vydané. Nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia príslušného obvodného banského úradu o jeho odobratí platnosť oprávnenia zaniká.

Aj keď to nie je v zákone taxatívne uvedené, o odobratí oprávnenia informuje obvodný banský úrad toho, kto oprávnenie vydal.

Častým problémom praxe pri chápaní rozsahu oprávnení na činnosti na VTZ bolo a aj je chápanie pojmov údržba, oprava, montáž a rekonštrukcia. Vyplýva to zo skutočnosti, že v minulosti bolo potrebné mať oprávnenie aj na montáž či dokonca aj na údržbu VTZ. Podľa súčasného znenia zákona je potrebné mať oprávnenie už len na opravy VTZ. Pritom pre obsah pojmu oprava je potrebné vychádzať z definície uvedenej § 3 písm. a) vyhlášky č. 508/2009 Z. z., podľa ktorej sa opravou rozumie „... činnosť na technickom zariadení vrátane jeho rozoberania, odstránenia chýb a porúch, rekonštrukcie a montáže smerujúca k zabezpečeniu jeho funkčného a bezpečného stavu,“. Aj z tejto definície vyplýva, že montážou v rámci opravy sa nemá namysliť montáž pri inštalovaní VTZ na mieste budúcej prevádzky. Na montáž VTZ do funkčného celku na mieste jeho budúcej prevádzky nie je teda potrebné mať oprávnenie.

Podobne tak aj pre rekonštrukciu nie je potrebné mať samostatné oprávnenie, nakoľko sa podľa vyššie citovanej definície opravy považuje rekonštrukcia za jeden z úkonov opravy.

6. Osvedčenie, preukaz a doklad na vykonávanie činnosti na VTZ

Ani postavenie, či význam osvedčenia či preukazu na vykonávanie činnosti na VTZ sa oproti doterajšiemu stavu v podstate nemení, t.j. osvedčenie sa vydáva fyzickej osobe (občan, zamestnanec ...). Novelou sa však zakotvili niektoré zmeny, ktoré menia doterajšie podmienky a pravidlá:

1. Osvedčenie alebo preukaz je potrebné mať na obsluhu a vykonávanie činnosti na VTZ, ktoré sú upravené právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci [ods. 10]. Zákon teda priamo a taxatívne neurčuje, pre ktoré konkrétne činnosti a pre ktoré VTZ je potrebné mať osvedčenie alebo preukaz, ale odvoláva sa pri tom na iné predpisy na úseku BOZP.
2. Zákon nepriamo, cez overovanie odbornej spôsobilosti [ods. 2 písm. c)] a následne vyhláška č. 508/2009 Z. z. [§ 17 a 18] ustanovujú, že odborná spôsobilosť sa overuje a osvedčenia alebo preukazy sa vydávajú pre vykonávanie týchto činností:
 - skúšky
 - odborné prehliadky,
 - odborné skúšky (revízie),
 - obsluhu VTZ a
 - opravurekonštrukciu a montáž VTZ.
3. Vek 18 rokov a zdravotná spôsobilosť už nie sú podmienkou odbornej spôsobilosti, ale sú len podmienkami pre vydanie preukazu alebo osvedčenia.
4. Pred overením odbornej spôsobilosti musí žiadateľ preukázať absolvovanie odbornej výchovy u osoby oprávnenej na výchovu a vzdelávanie podľa § 5 ods. 6 zákona (ďalej len

„VaV“) v potrebnom rozsahu, čo doposiaľ ustanovené nebolo. Doposiaľ totiž nebolo podstatné, akým spôsobom žiadateľ odborné vedomosti získal a banské úrady túto skutočnosť ani nezisťovali. Podstatným len bolo, aby žiadateľ úspešne vykonal skúšku pri overovaní odbornej spôsobilosti.

5. Povinnosť absolvovať každých 5 rokov aktualizáciu odbornú prípravu u VaV zostala. Avšak po absolvovaní aktualizácie odbornej prípravy VaV automaticky vyznačí v osvedčení alebo preukaze obdobie, v ktorom sa aktualizácia prípravy absolvovala. Doposiaľ bolo potrebné na základe aktualizácie odbornej prípravy požiadať orgán, ktorý doklad o odbornej spôsobilosti vydal, o predĺženie platnosti tohto dokladu, pričom tento orgán mohol, ale nemusel, platnosť tohto dokladu predĺžiť.

Obsah a rozsah preverenia odbornej spôsobilosti sa oproti doterajšiemu stavu nemení a OPO alebo VaV preveruje u žiadateľa znalosť predpisov na zaistenie BOZP, ako aj praktické vedomosti pre činnosť v rozsahu žiadosti.

Osvedčenie vydá OPO alebo VaV na neurčitý čas, tzn. bez časového obmedzenia s tým, že každých 5 rokov musí držiteľ osvedčenia alebo preukazu absolvovať aktualizáciu odbornú prípravu.

Overenie odbornej spôsobilosti a vydanie osvedčenia alebo preukazu na vykonávanie činnosti na VTZ tiež nie je spoplatňované podľa zákona č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov, ale je za úhradu [§ 8a ods. 5 zákona] podľa ceny stanovenej OPO, resp. VaV dohodou.

Osvedčenie alebo preukaz na vykonávanie činnosti na VTZ je oprávnený odobrať obvodný banský úrad za závažné porušenie alebo opakované porušenie právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a za nedodržanie podmienok, za ktorých bolo oprávnenie a osvedčenie alebo preukaz vydané.

Osvedčenie alebo preukaz stráca platnosť odobratím obvodným banským úradom, alebo ak držiteľ neabsolvoval aktualizáciu odbornú prípravu každých 5 rokov.

Aj keď to nie je v zákone taxatívne uvedené, o odobratí osvedčenia alebo preukazu informuje obvodný banský úrad toho, kto osvedčenie alebo preukaz vydal.

Keďže zákon neupravuje postup po odobratí osvedčenia alebo preukazu, vzťahuje sa na tento postup § 16 ods. 10 zákona č. 124/2006 Z. z., podľa ktorého *„fyzická osoba, ktorej bol odobratý preukaz alebo osvedčenie, môže opätovne požiadať o ich vydanie najskôr po uplynutí jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o ich odobratí.“*

V zákone už nie je taxatívne ustanovené, že osvedčenie o odbornej spôsobilosti na montáž a opravu VTZ vydané v štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore sa považujú za osvedčenia vydané orgánmi štátnej banskej správy a preto nie je možné takéto osvedčenie rešpektovať. Držiteľ takéhoto osvedčenia môže tieto činnosti vykonávať až na základe rozhodnutia Hlavného banského úradu o uznaní dokladu o odbornej spôsobilosti podľa zákona č. 293/2007 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií v znení neskorších predpisov.

Aj pri osvedčeniach často dochádza k nejasnostiam v chápaní pojmov oprava, rekonštrukcia a montáž. Pri osvedčeniach však tieto pojmy v § 18 vyhláška č. 508/2009 Z. z. síce používa, ale v konečnom dôsledku vždy ide o odbornú spôsobilosť na opravu. Preto na všetky činnosti uvedené v § 18 ods. 1 vyhlášky č. 508/2009 Z. z., t.j. „oprava a rekonštrukcia VTZ, montáž VTZ do funkčného celku na mieste jeho budúcej prevádzky, riadenie prác pri tejto oprve rekonštrukcii alebo montáži a po ukončení opravy vykonávanie prehliadky a skúšky opravovanej časti VTZ uskutočnenej výmenou opotrebovaných častí za nové s výnimkou zásahu do bezpečnostných zariadení“ môže **osoba na opravu**. Preto osoba, ktorá má osvedčenie na opravu môže vykonávať všetky vyššie uvedené činnosti a nie je potrebné mať napr. osvedčenie „na riadenie rekonštrukcie VTZ“.

6.1 Osvedčenie na vykonávanie činnosti na VTZ

Podľa § 15 ods. 1 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. sa odborná spôsobilosť preukazuje osvedčením na vykonávanie týchto činností na VTZ:

- a) revízny technik na vykonávanie odbornej prehliadky a odbornej skúšky (revízie),
- b) opravu, rekonštrukciu a montáž do funkčného celku na mieste budúcej prevádzky (len pre VTZ taxatívne vymenované v § 18 ods. 1 vyhlášky č. 508/2009 Z. z.),
- c) elektrotechnik,
- d) samostatný elektrotechnik,
- e) elektrotechnik na riadenie činnosti alebo riadenie prevádzky.

Podľa § 8a ods. 10 zákona osvedčenie alebo preukaz môže vydať OPO a VaV. Zákon taxatívne neustanovuje, kto a aké osvedčenia vydáva. Z tohto znenia zákona však nevyplýva, že by konkrétne osvedčenie mohla vydať aj OPO aj VaV. Kto a aké osvedčenia alebo preukaz vydáva, vyplýva z vyhlášky č. 508/2009 Z. z.

Odborné vedomosti na činnosti podľa **písm. a) a b)** overuje a osvedčenie vydáva OPO [§ 8a ods. 10 zákona a § 15 ods. 3 vyhlášky č. 508/2009 Z. z.]. Tu sa situácia oproti vyhláške č. 508/2009 Z. z. líši v tom, že v podmienkach inšpekcie práce síce odbornú spôsobilosť overuje OPO, ale tieto osvedčenia vydáva inšpektorát práce. Tento rozdiel bol spôsobený tou skutočnosťou, že vo finálnej fáze legislatívneho procesu prípravy novely zákona č. 51/1988 Zb. došlo k novele vyhlášky č. 508/2009 Z. z.

Odborné vedomosti na činnosti podľa **písm. c) až e)** overuje a osvedčenie vydáva VaV [§ 8a ods. 10 zákona a § 15 ods. 4 vyhlášky č. 508/2009 Z. z.].

6.2 Preukaz na vykonávanie činnosti na VTZ

Podľa § 15 ods. 1 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. sa odborná spôsobilosť preukazuje preukazom na vykonávanie týchto činností na VTZ:

- a) **obsluha**, ak ide o:
 - parný a kvapalinový kotol I. až V. triedy,
 - mobilný žeriav a vežový žeriav výložníkového typu a pohyblivú pracovnú plošinu na podvozku s motorovým pohonom skupina A,

- VTZ plynové skupiny A okrem zariadenia uvedeného v prílohe č. 1 IV. časti skupine A písm. d) až g) (t.j. zásobovanie plynu z tlakových nádob a zvyšovanie, znižovanie a rozvod plynu nad 0,4 MPa),
- b) **viazanie bremien** VTZ zdvíhacích uvedených v prílohe č. 1 II. časti skupine A písm. a) (t.j. žeriav a zdvíhadlo s motorovým pohonom s nosnosťou nad 1 000 kg a s ľudským pohonom nad 5 000 kg ...)

Odborné vedomosti na **obsluhu** podľa písm. a) overuje a preukaz vydáva OPO [§ 8a ods. 10 zákona a § 15 ods. 2 vyhlášky č. 508/2009 Z. z.]. Aj tu sa situácia oproti vyhláške č. 508/2009 Z. z. líši v tom, že v podmienkach inšpekcie práce síce odbornú spôsobilosť overuje OPO, ale tieto preukazy vydáva inšpektorát práce.

Odborné vedomosti **viazača bremien** podľa písm. b) overuje a preukaz vydáva VaV.

6.3 Doklad na vykonávanie činnosti na VTZ

Povinnosť mať osvedčenie alebo preukaz ustanovuje priamo zákon a ustanovuje aj požiadavky a náležitosti pre ich získanie. Vyhláška č. 508/2009 Z. z. však okrem osvedčení a predpisov ustanovuje aj tzv. písomný doklad o odbornej spôsobilosti, ktorý nevydáva ani OPO ani VaV, ale revízny technik. Keďže zákon ustanovuje, že pre prípady, ak zákon neustanovuje inak platia všeobecné predpisy, vydávanie dokladov o odbornej spôsobilosti vydávané revíznymi technikmi aj doposiaľ, platí aj pre pôsobnosť orgánov hlavného dozoru.

Podľa § 15 ods. 7 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. odborná spôsobilosť na vykonávanie činností na VTZ, na ktoré nie je potrebné osvedčenie ani preukaz podľa kapitoly 5.1 a 5.2, sa preukazuje písomným dokladom, ktorý vyhotoví revízny technik po zaškolení a overení odborných vedomostí. Je pritom jedno, o akého revízneho technika sa jedná, či ide o revízneho technika vkladnej organizácie, alebo tzv. dodávateľskej organizácie. Musí byť však dodržané pravidlo, že revízny technik môže vydať doklad najviac len v takom rozsahu, aký má on sám. A ďalej, keďže v § 16 ods. 1 písm. c) vyhlášky č. 508/2009 Z. z. je priamo uvedené splnomocnenie pre revízneho technika, že môže v takých prípadoch overovať odborné vedomosti a vyhotovovať o tom písomný doklad, nemusí mať na túto činnosť ešte aj oprávnenie na výchovu a vzdelávanie.

7. Prechodné ustanovenia

Z dôvodu zachovania kontinuity a zabráneniu vzniku vákua, kedy by nebolo možné vykonávať žiadne činnosti na VTZ, kým by neboli vydané nové doklady o odbornej spôsobilosti, zákon v § 47f zákona ustanovuje niektoré prechodné ustanovenia.

Okrem už vyššie citovaných prechodných ustanovení týkajúcich sa OPO sa prechodné ustanovenia týkajú aj dokladov o odbornej spôsobilosti.

Podľa § 47f ods. 1 a od. 2 zákona všetky platné oprávnenia a osvedčenia vydané bankskými úradmi a organizáciami podľa doterajších predpisov sa považujú za doklady o odbornej spôsobilosti vydané podľa tohto zákona. Týka sa to teda tak oprávnení a osvedčení vydaných bankskými úradmi, ale aj organizáciami, ktoré vydávali osvedčenie odbornej spôsobilosti v elektrotechnike podľa vyhlášky č. 51/1978 Zb.

Z tohto znenia zákona vyplýva, že nie je potrebné predlžovať platnosť dokladov o odbornej spôsobilosti vydaných podľa doterajších predpisov. To by ani nebolo celkom logické, pretože väčšina z doterajších predpisov bola zrušená. Tieto doklady o odbornej spôsobilosti sa teda považujú za doklady vydané podľa zákona.

Týka sa to samozrejme aj „doterajších“ revíznych technikov. Jedinou podmienkou je absolvovanie aktualizácie prípravy u osoby s oprávnením na VaV. Noví záujemcovia už budú musieť podstúpiť proces upravený zákonom, t.j. musia absolvovať odbornú prípravu u osoby s oprávnením VaV a úspešne absolvovať overenie odbornej spôsobilosti u OPO, ktorá na základe úspešného overenia odbornej spôsobilosti vydá osvedčenie o odbornej spôsobilosti revízneho technika.

Z rozsahu odbornosti podľa tejto vyhlášky a rozsahu odbornosti podľa vyhlášky č. 508/2009 Z. z. vyplýva, že „poučení pracovníci - § 4“ sa teraz myslí „Poučená osoba - § 20“; „Znalí pracovníci - § 5“ sa myslí „Elektrotechnik - § 21“; „Pracovníci pre samostatnú činnosť - § 6“ sa myslí „Samostatný elektrotechnik - § 22“; „Pracovníci na riadenie činnosti - § 7“ a „Pracovníci na riadenie činnosti vykonávanej dodávateľským spôsobom a pracovníci na riadenie prevádzky - § 8“ sa myslí „Elektrotechnik na riadenie činnosti alebo na riadenie prevádzky - § 23“ a „Pracovníci na vykonávanie revízií - § 9“ sa myslí „Revízny technik vyhradeného technického zariadenia elektrického - § 24“. Vzhľadom na túto celkom presnú schému posudzovania odborných spôsobilostí v elektrotechnike je potrebné aj rozsah činností, ktoré môžu vykonávať jednotlivé odborne spôsobilé osoby na elektrickom zariadení, posudzovať podľa vymedzenia § 20 až § 24. Vzhľadom na to nie je potrebné ani vyžadovať od organizácií bezodkladnú zmenu prevádzkovej a súvisiacej dokumentácie (napr. smernice na prehliadky elektrických zariadení), kde sa používajú odkazy na odbornú spôsobilosť v elektrotechnike podľa doterajších predpisov.

Jedinou zmenou oproti doterajšej schéme v odbornej spôsobilosti v elektrotechnike je, že podľa § 24 ods. 2 vyhlášky č. 508/2009 Z. z. môže revízny technik vykonávať aj činnosť elektrotechnika na riadenie činnosti alebo na riadenie prevádzky. Preto je možné revízneho technika elektrických zariadení určiť ako pracovníka na riadenie montáže, prevádzky a údržby elektrických zariadení podľa bansko-bezpečnostných predpisov, pričom nemusí mať odbornú spôsobilosť elektrotechnika na riadenie činnosti alebo na riadenie prevádzky podľa § 23 vyhlášky č. 508/2009 Z. z.

Pokiaľ ide o rozsah platnosti doteraz vydaných dokladov o odbornej spôsobilosti, zákon taxatívne neustanovuje „prevodovú schému“ na transponovanie doterajších skupín a tried VTZ na skupiny a triedy VTZ podľa vyhlášky č. 508/2009 Z. z. Pri posudzovaní je preto potrebné postupovať primerane k obsahu skupín a tried. Ak bol doklad vydaný na celý rozsah daného druhu VTZ, tak platí v primeranom rozsahu, určenom aj vo vyhláške č. 508/2009 Z. z. aj naďalej. Ak však napr. pri vyhradených zdvíhacích zariadeniach bol doklad platný na celý rozsah VTZ zdvíhacích, nemožno ho už považovať za platný, a ani to nie je potrebné, pre rozsah na skupinu A. písm. g), i) či j) podľa prílohy č. 1 k vyhláške č. 508/2009 Z. z., už len preto, že takéto VTZ zdvíhacie sa v prevádzkach podliehajúcich výkonu hlavného dozoru nevykonávajú. Preto je potrebné rozsah platnosti posudzovať vždy individuálne a s prihliadnutím na konkrétna konkrétna VTZ.

Aby nedochádzalo k nejasnostiam pri plynutí lehôt vykonávania prehliadok a skúšok pri prechode na nový systém ich vykonávania, zákon stanovil aj spôsob plynutia lehôt.

Podľa § 47f ods. 6 začínajú plynúť lehoty skúšok, ktoré vykonáva OPO, od 01. 06. 2014, t.j. od účinnosti novely. Týka sa to najmä vykonávania opakovaných úradných skúšok, pretože zákon taxatívne neustanovuje, že na VTZ je potrebné najprv vykonať úradnú skúšku pri uvedení do prevádzky. Všetky VTZ, ktoré boli v podmienkach hlavného dozoru predsa podrobené východiskovej revízii, ktorá svojím obsahom a rozsahom predstavovala terajšiu úradnú skúšku.

Lehoty iných prehliadok a skúšok plynú od vykonania poslednej prehliadky, odbornej prehliadky, odbornej skúšky, revízie alebo inej obdobnej predpísanej fyzickej kontroly stavu bezpečnosti technického zariadenia vykonávaných v podmienkach výkonu hlavného dozoru podľa doterajších predpisov.

Vzhľadom na skutočnosť, že zmenou rozdelenia VTZ do tried a skupín podľa prílohy č. 1 k vyhláške č. 508/2009 Z. z. dôjde k zmene zatriedenia podľa doterajších predpisov, zákon v § 47f ods. 7 ustanovuje prechodnú dobu do 31. 12. 2016 na zabezpečenie sprievodnej technickej dokumentácie podľa § 6 vyhlášky č. 508/2009 Z. z.

Súvisí to aj s vypracovaním novej, aktualizovanej evidencie VTZ, ktorú musí organizácia viesť podľa § 8 písm. b) vyhlášky č. 508/2009 Z. z. Túto evidenciu organizácia vedie podľa prílohy č. 4 k vyhláške č. 508/2009 Z. z.

8. Nové povinnosti pre organizácie vyplývajúce z novely

Z novely ustanovení o VTZ v podmienkach výkonu hlavného dozoru vyplývajú pre organizácie niektoré povinnosti, a to:

1. Vypracovať novú evidenciu VTZ podľa prílohy č. 4 v členení VTZ podľa prílohy č. 1, s dôrazom na overenie lehôt vykonávania prehliadok a skúšok.
2. Pri doterajších VTZ skontrolovať obsah sprievodnej technickej dokumentácie podľa prílohy č. 3.
3. Pri nových VTZ zabezpečiť, resp. doplniť sprievodnú technickú dokumentáciu podľa prílohy č. 3.
4. Skontrolovať odbornú spôsobilosť svojich zamestnancov na obsluhu a činnosti na VTZ, či sú v dostatočnom rozsahu, resp. či vôbec majú požadovanú odbornú spôsobilosť a doklady o tejto spôsobilosti.
5. Skontrolovať odbornú spôsobilosť dodávateľských organizácií, ktoré pre ňu činnosti na VTZ zabezpečujú.

JUDr. Ing. Peter Kúkelčík
predseda úradu